

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувача ступеня доктора філософії, аспіранта четвертого року денної форми навчання Старцева Євгенія Геннадійовича на тему: «Модель професійної культури адвоката» на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

22 квітня 2026 року

1. Виконання освітньо-наукової програми

Здобувач ступеня доктора філософії, аспірант 4 року денної форми навчання (надалі – Аспірант) Старцев Євгеній Геннадійович у повному обсязі виконав індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Старцев Євгеній Геннадійович у ході опанування освітньо-наукової програми отримав системну та глибоку теоретичну підготовку за відповідною спеціальністю, а також сформував комплекс загальнонаукових і професійних компетентностей, які забезпечують його спроможність до самостійного здійснення науково-дослідної діяльності у галузі теорії права та порівняльного правознавства. У процесі підготовки здобувач продемонстрував належний рівень сформованості дослідницької культури, що проявляється у здатності до чіткого формулювання та концептуалізації наукових проблем, послідовної логіко-структурної побудови дослідження, коректного визначення його мети, завдань і етапів реалізації. Особливу увагу заслуговує вміння обґрунтовано добирати та адаптувати методологічний інструментарій відповідно до специфіки обраної тематики, зокрема у контексті аналізу судової практики як джерела права. Здобувач впевнено застосовує сучасні методи наукового пізнання та цифрові засоби обробки інформації, що сприяють ефективному здійсненню пошуку, систематизації, критичної оцінки та узагальнення нормативного матеріалу,

судової практики й доктринальних джерел, а також забезпечують належний рівень верифікації отриманих результатів. Водночас здобувач володіє достатнім рівнем іншомовної підготовки, що дозволяє йому працювати з іноземними науковими джерелами, здійснювати порівняльно-правовий аналіз і інтегрувати зарубіжний досвід у власне дослідження, а також презентувати результати наукової діяльності з дотриманням принципів академічної доброчесності та сучасних стандартів наукової комунікації.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми)

Індивідуальний план наукової роботи аспіранта затверджений рішенням вченої ради юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 3 від 21.09.2021 року).

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» Греца Світлана Михайлівна.

Термін виконання роботи: 2022-2026 роки.

Аспірант послідовно виконав усі розділи затвердженого індивідуального плану наукової роботи у встановлені терміни, що підтверджується обговоренням проміжних та річних звітів на засіданнях кафедри й Вченої ради юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

3. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт

Сучасні трансформації правової системи України, цифровізація правосуддя та зростання суспільних очікувань щодо якості правничої допомоги зумовлюють особливу увагу до професійної культури адвоката. Право на справедливий судовий розгляд не може бути забезпечене лише формальним закріпленням процесуальних гарантій, оскільки його реальна ефективність значною мірою залежить від професійності, доброчесності, відповідальності та етичності адвоката. Саме адвокат є ключовою ланкою між особою і механізмом правосуддя, а тому рівень його професійної культури безпосередньо впливає на

якість правничої допомоги, довіру до адвокатури та легітимність судового розгляду.

Водночас професійна культура адвоката досі не отримала належного цілісного осмислення в українській правовій доктрині. У науковій літературі вона переважно розглядається фрагментарно – у межах професійної етики, юридичної деонтології, правової культури або дисциплінарної відповідальності, що не дозволяє повною мірою розкрити її самостійне значення як правової категорії та елемента правового статусу адвоката.

Особливого значення дослідження набуває в умовах цифровізації адвокатської практики, розвитку електронного судочинства, цифрових комунікацій, інформаційних систем і технологій штучного інтелекту. Такі процеси змінюють зміст адвокатської діяльності та породжують нові виклики, пов'язані з конфіденційністю, інформаційною безпекою, незалежністю професійного судження й етикою цифрової взаємодії. Саме тому дослідження професійної культури адвоката є науково своєчасним і практично значущим.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до положень Конституції України, закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. № 5076-VI, Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 р., № 4651-VI, Цивільного процесуального кодексу України від 18.03.2004 р., № 1618-IV, Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р., № 2747-IV, Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р., № 8073-X, Правил адвокатської етики, постанови Кабінету Міністрів України Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, а також в межах Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 рр. Дисертація відповідає плану науково-дослідної роботи кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет» на 2023-2027 рр. Тема дослідження є складовою частиною комплексної теми «Конституційно-правове будівництво в умовах надзвичайних правових режимів: пошуки оптимальних моделей», яка розробляється науковцями Ужгородського національного університету (номер державної реєстрації 01231U104048).

Формулювання наукового завдання (проблеми), нове розв'язання якого отримано в дисертації: дослідити генезу професійної культури адвоката як правової категорії; проаналізувати еволюцію наукових підходів до розуміння професійної культури адвоката; розмежувати професійну культуру адвоката із суміжними правовими категоріями; обґрунтувати сутність професійної культури адвоката як елемента правового статусу адвоката; розкрити методологічні підходи до осмислення професійної культури адвоката; визначити зміст і структуру професійної культури адвоката; охарактеризувати структурні елементи професійної культури адвоката; проаналізувати зміст права на справедливий судовий розгляд; дослідити роль професійної культури адвоката у реалізації гарантій справедливого суду; обґрунтувати значення професійної культури адвоката у механізмі забезпечення права на справедливий судовий розгляд; дослідити правове регулювання професійної культури адвоката; обґрунтувати вплив професійної культури адвоката на довіру до правосуддя та напрями вдосконалення її правового регулювання; дослідити вплив цифровізації на професійну культуру адвоката; розкрити значення етичних стандартів у формуванні професійної культури адвоката.

4. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що дисертантом:

вперше:

- сформульовано авторське визначення професійної культури адвоката як інтегрованої системи правових знань, професійних цінностей, етичних орієнтирів та моделей професійної поведінки, що формується у процесі юридичної підготовки та практичної діяльності адвоката, визначаючи якісний спосіб реалізації його правового статусу та виконання функції забезпечення права на правничу допомогу;

- запропоновано підхід до рамкового нормативного закріплення професійної культури адвоката як базового принципу здійснення адвокатської діяльності, що забезпечує її інституціоналізацію через узгодження

законодавчого рівня із механізмами адвокатського самоврядування та зберігає баланс між правовою визначеністю і автономією адвокатури;

- обґрунтовано адаптивну модель професійної культури адвоката як динамічну систему, що функціонує в умовах цифровізації адвокатської діяльності;

- запропоновано концепт професійного культурно-етичного комплаєнсу адвоката як системи правових, організаційних та етичних механізмів, спрямованих на забезпечення дотримання професійних стандартів адвокатської діяльності, запобігання порушенням етичних норм та підтримання належного рівня професійної культури адвоката;

удосконалено:

- підходи щодо розмежування професійної культури адвоката із суміжними категоріями (правова культура, професійна етика, юридична деонтологія, професійна відповідальність) шляхом обґрунтування її комплексного, інтегративного характеру;

- методологічні засади дослідження професійної культури адвоката шляхом інтеграції системного, аксіологічного та антропоцентричного вимірів, що забезпечило її осмислення як цілісного, багатовимірного соціально-правового феномену, внутрішньо структурованого та зумовленого взаємодією нормативних, ціннісних і особистісних чинників;

- теоретичне обґрунтування структури професійної культури адвоката, яку обґрунтовано як системну єдність взаємопов'язаних нормативно-правового, етичного, комунікативного та професійно-ціннісного компонентів, що у сукупності визначають зміст та спосіб здійснення адвокатської діяльності;

- наукове розуміння взаємозв'язку між професійною культурою адвоката та правом на справедливий судовий розгляд шляхом комплексного обґрунтування її як функціонально необхідної умови реалізації гарантій, передбачених статтею 6 Європейської конвенції з прав людини, що дозволило поглибити теоретичні положення щодо ролі професійної культури адвоката у механізмі забезпечення цього права як інтегративного чинника, через який

забезпечується практичне наповнення та ефективна реалізація інституційних, процесуальних і функціональних гарантій справедливого суду;

набули подальшого розвитку:

- історико-правове осмислення генези професійної культури адвоката від античності до сучасності як процесу поступової інтеграції знань, етики та соціальної ролі правника;

- наукове розуміння професійної культури адвоката як нормативно-ціннісної категорії, що забезпечує формування довіри до правосуддя через практичну реалізацію процесуальних гарантій справедливого судового розгляду;

- підходи до розширення функціонального призначення механізму забезпечення професійних стандартів адвокатської діяльності, який трансформується від інструменту дисциплінарного впливу до системи комплексного регулювання професійної поведінки адвоката.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Наукові положення, результати та висновки дисертаційного дослідження ґрунтуються на комплексному застосуванні загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, обраних з урахуванням мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження, що забезпечило цілісне осмислення професійної культури адвоката як самостійної правової категорії, її місця у структурі правового статусу адвоката та ролі у механізмі забезпечення права на справедливий судовий розгляд в умовах трансформації правничої діяльності.

Зокрема, логіко-семантичний метод дозволив сформулювати й уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження, розкрити зміст категорії «професійна культура адвоката», визначити її співвідношення із суміжними поняттями та обґрунтувати її автономний характер у системі правових категорій. Історико-правовий метод забезпечив дослідження генези професійної культури адвоката, простеження еволюції уявлень про професійну роль правника від античності до сучасності та виявлення закономірностей інституціоналізації професійних стандартів адвокатської діяльності. Системний і системно-функціональний методи дали змогу розглянути професійну культуру адвоката як

цілісну багатовимірну систему взаємопов'язаних елементів, визначити її структуру та функціональне призначення, зокрема у забезпеченні реалізації процесуальних гарантій справедливого суду та формуванні довіри до правосуддя.

Порівняльно-правовий метод, який має ключове значення для дослідження, дозволив проаналізувати підходи до регулювання професійної діяльності адвокатів у зарубіжних правових системах і виявити тенденції розвитку професійних стандартів, що стало підґрунтям для обґрунтування напрямів удосконалення національного правового регулювання. За допомогою формально-юридичного методу здійснено аналіз норм законодавства України, актів адвокатського самоврядування та міжнародних стандартів, що дозволило виявити фрагментарність нормативного закріплення професійної культури адвоката. Метод правового моделювання застосовано для розроблення адаптивної моделі професійної культури адвоката та концепту професійного культурно-етичного комплаєнсу як механізму її нормативної імплементації. Використання методу прогнозування забезпечило визначення тенденцій трансформації професійної культури адвоката в умовах цифровізації правничої діяльності. Узагальнення результатів стало можливим завдяки застосуванню методів аналізу, синтезу, абстрагування та узагальнення, що дозволило сформулювати авторські теоретичні положення та практичні рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання адвокатської діяльності.

6. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи

Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає у вирішенні комплексного наукового завдання, пов'язаного з осмисленням професійної культури адвоката як самостійної правової категорії в контексті трансформації правничої діяльності, розвитку механізму забезпечення права на справедливий судовий розгляд та цифровізації правового середовища. Отримані результати поглиблюють загальнотеоретичні уявлення про правову природу та структуру професійної культури адвоката, уточнюють її співвідношення із суміжними категоріями – правовою культурою, професійною етикою, юридичною деонтологією та професійною відповідальністю, а також розвивають

доктринальні підходи до розуміння її як інтегративного нормативно-ціннісного феномену. У дисертації обґрунтовано концепцію професійної культури адвоката як елемента його правового статусу та функціонально необхідної умови реалізації гарантій права на справедливий суд, розкрито її системно-структурну будову та визначено місце у механізмі правового регулювання. Сформульовані положення створюють теоретичне підґрунтя для подальшого розвитку вітчизняної правової доктрини у сфері адвокатури, правничої етики та стандартів правничої діяльності, особливо в умовах євроінтеграції та адаптації до сучасних викликів цифрової трансформації.

Практичне значення дисертаційної роботи полягає у розробленні науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання адвокатської діяльності та механізмів забезпечення професійних стандартів. Запропоновані підходи можуть бути використані у нормотворчій діяльності, зокрема при внесенні змін до законодавства України з метою нормативного закріплення професійної культури адвоката як базового принципу здійснення адвокатської діяльності, а також впровадження механізмів професійного культурно-етичного комплаєнсу. Положення дослідження можуть бути застосовані у правозастосовній практиці для підвищення якості надання правничої допомоги, удосконалення дисциплінарної діяльності органів адвокатського самоврядування та зміцнення довіри до правосуддя. Результати роботи також можуть бути використані у науково-дослідній сфері як концептуальна база для подальших досліджень професійної культури правника, а також в освітньому процесі при викладанні дисциплін «Конституційне право», «Адвокатура та адвокатська діяльність», «Право на справедливий суд», «Юридична деонтологія», «Професійна етика юриста» та спеціальних курсів, присвячених сучасним викликам правничої професії.

7. Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертаційне дослідження виконано з дотриманням вимог юридичної техніки та коректного використання спеціалізованої термінології. Виклад матеріалу, наукових положень, висновків і рекомендацій характеризується внутрішньою логікою, послідовною структурною побудовою та чіткістю

формулювань, що забезпечує належний рівень сприйняття та розуміння змісту роботи.

8. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації

Дисертація Старцева Євгенія Геннадійовича на тему: «Модель професійної культури адвоката» в цілому є завершеним, самостійним і цілісним науковим дослідженням, результати якого мають вагомое теоретичне та практичне значення для подальшого розвитку загальнотеоретичних і конституційно-правових підходів до осмислення професійної культури адвоката як самостійної правової категорії, визначення її місця у структурі правового статусу адвоката, а також удосконалення механізмів забезпечення права на справедливий судовий розгляд і підвищення якості правничої допомоги в умовах цифровізації та євроінтеграції України.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають 6 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 214 сторінок, з них основного тексту – 178 сторінок. Список використаних джерел включає 196 найменувань та займає 18 сторінок.

9. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту

Дисертація Старцева Євгенія Геннадійовича на тему: «Модель професійної культури адвоката» відповідає паспорту спеціальності 081 «Право», що забезпечується предметною областю дослідження та основними методами дослідження

10. Зауваження та рекомендації

У ході підготовки дисертаційного дослідження аспірантом системно враховано зауваження та рекомендації, висловлені науково-педагогічними працівниками кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет» під час попереднього обговорення результатів роботи, зокрема в межах проміжних, піврічних і річних звітів на засіданнях кафедри. Надані пропозиції мали консультативно-рекомендаційний характер, були спрямовані на уточнення окремих положень і поглиблення наукового аналізу та належним чином імплементовані у зміст

дисертації. Водночас зазначені зауваження не впливають на загальну високу оцінку дослідження, не знижують рівня його наукової новизни, теоретичної значущості та практичної цінності, а відтак не становлять перешкод для подання дисертаційної роботи до разової спеціалізованої вченої ради для її подальшого захисту.

11. Відповідність дисертації вимогам, передбачених «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»

Дисертація Старцева Євгенія Геннадійовича на тему: «Модель професійної культури адвоката» повністю відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

12. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації

Результати дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у восьми наукових публікаціях, у тому числі у трьох статтях, які включені МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, а також у п'ятих тезах доповідей на міжнародних правових школах.

Наукові праці, в яких відображені основні наукові результати дисертації:

1. Старцев Є.Г. Професійна культура адвоката як елемент його правового статусу. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 3 (55). С. 3342–3353.

2. Старцев Є.Г. Професійна культура адвоката як передумова реалізації права на справедливий суд. *Національні інтереси України*. 2026. № 3 (20). С.1460-1474.

3. Старцев Є.Г. Професійний культурно-етичний комплаєнс адвоката. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2026. № 3(45). С.1627-1640.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Старцев Є.Г. Професійна культура адвоката як інституційна гарантія довіри до правосуддя. *Українська мова як конституційний фундамент та*

безпековий щит нації: матер. міжнар. пр. шк. (м. Ужгород, 30 жовтня 2025 р.). Ужгород: ДВНЗ: «Ужгородський національний університет», 2025. С. 106-109.

5. Старцев Є.Г. Аксіологічні засади формування професійної культури адвоката в сучасній правовій державі. *Корупція в особливо великих розмірах в умовах повномасштабної війни: етичний вимір, міжнародні зобов'язання та військово-економічна безпека України*: матер. міжнар. пр. шк. (м. Ужгород, 28 листопада 2025 р.). Ужгород: ДВНЗ: «Ужгородський національний університет», 2025. С. 77-80.

6. Старцев Є.Г. Професійна культура адвоката як передумова ефективної реалізації принципу змагальності судового процесу. *Передсвяткові роздуми в умовах війни в Україні: про перемогу, мир, ЗСУ, добро, корупцію, економіку, віру*: матер. міжнар. пр. шк. (м. Ужгород, 26 грудня 2025 р.). Ужгород: ДВНЗ: «Ужгородський національний університет», 2025. С. 96-99.

7. Старцев Є.Г. Принцип доброчесності у професійній культурі адвоката: європейські стандарти та національна практика. *Шантаж, фейкові обіцянки, дезінформація, правовий нігілізм, корупція як засоби впливу в умовах війни: система методик подолання дієвості таких платформ (міжнародний та український досвід)*: матер. міжнар. пр. шк. (м. Ужгород, 30 січня 2026 р.). Ужгород: ДВНЗ: «Ужгородський національний університет», 2026. С. 12-16.

8. Старцев Є.Г. Цифрова грамотність адвоката як новий елемент професійної культури правничої професії. *Культура, мистецтво, спорт - важливі складові домінанти впливу на перебіг війни. Значення і роль правових, морально-етичних, людських факторів у цій системі відносин*: матер. міжнар. пр. шк. (м. Ужгород, 6 березня 2026 р.). Ужгород: ДВНЗ: «Ужгородський національний університет», 2026. С. 24-28.

13. Результати перевірки роботи на академічний плагіат

Дисертаційне дослідження пройшло перевірку з використанням ліцензованого програмного забезпечення StrikePlagiarism. За її результатами не встановлено фактів недоброчесних запозичень чи використання чужих матеріалів без належного цитування. Виявлені текстові збіги мають характер коректно оформлених посилань і відповідають принципам академічної

добросовісності, будучи належним чином відображеними у списку використаних джерел, що виключає наявність ознак плагіату. Матеріали, подані до захисту, є результатом самостійної наукової роботи здобувача, а текст дисертації відзначається достатнім рівнем оригінальності. Дисертація має завершений індивідуальний характер та може бути рекомендована до офіційного захисту.

Положення дисертації апробовано на засіданні кафедри конституційного права та порівняльного правознавства (протокол № 11 від 22.04.2026 р.) За результатами засідання ухвалено затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертації та рекомендувати до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді дисертаційну роботу Старцева Євгенія Геннадійовича на тему: «Модель професійної культури адвоката» на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Головуюча на засіданні,
професор кафедри
конституційного права
та порівняльного правознавства
доктор юридичних наук, доцент

В.В. Берч

Вероніка БЕРЧ

Підпис д.ю.н., доц. В.В. Берч
засвідчую
Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена Мельник

Олена МЕЛЬНИК